

Docentenhandleiding TeRecht!

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Discussiepunten naar aanleiding van TeRecht!	4
3	Opdrachten (voordat uw klas een bezoek aan de rechtbank brengt)	6
4	Opdrachten (na een bezoek aan de rechtbank)	7
5	Meer weten?	9

1 Inleiding

Veel jongeren denken dat recht een saai onderwerp is, het doet geen beroep op hun verbeelding. Maar soms is dat wel het geval. Als belangrijke rechtszaken de tv of de voorpagina van een krant halen, bijvoorbeeld. Toch heeft iedereen, ook jongeren, voortdurend met wet en recht te maken. In het verkeer.

In een bijbaan. Op school.

Daarom is het belangrijk om te investeren in een fundament van kennis bij de jeugd, de volwassen burger van de toekomst. Bovendien draagt kennis over rechtspraak bij aan het vertrouwen in de Rechtspraak.

De brochure *TeRecht!; over rechtspraak in Nederland* helpt daaraan mee. Deze informatieve brochure bereidt jongeren voor op een klassikaal bezoek aan de rechtbank. Deze beknopte handleiding doet suggesties voor discussie en opdrachten naar aanleiding van het lezen van *TeRecht!*. De lesideeën kunt u naar eigen inzicht en afhankelijk van de klassensituatie aanpassen.

Doelgroep

Het lespakket is ontwikkeld voor leerlingen in de bovenbouw van havo en vwo.

Doelstellingen

TeRecht! is een hulpmiddel voor docenten voor het behalen van de volgende doelen:

- de leerling heeft inzicht in de scheiding tussen de wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht;
- de leerling realiseert zich waarom er rechtspraak is en heeft inzicht in de onafhankelijke positie van de rechter;
- de leerling heeft inzicht in de soort zaken waarover een rechter kan oordelen en in de manier waarop de rechter tot een uitspraak komt;
- de leerling realiseert zich dat rechters een toga dragen om aan te geven dat ze oordelen als onpartijdig lid van de rechtsprekende macht.

2 Discussiepunten naar aanleiding van TeRecht!

Met behulp van de onderstaande discussiepunten kunt u in uw klas na het lezen van TeRecht! Een discussie organiseren.

1. Wat vinden jullie van de uitspraak: Is een werkstraf wel een straf?

Achtergrondinformatie: Taakstraffen zijn in de jaren '90 ingevoerd als alternatief voor celstraffen. Het scheelt dus in de eerste plaats celruimte. Voor mensen die voor het eerst veroordeeld worden is het bovendien vaak een meer passende straf dan gevangenisstraf. Celstraffen kunnen vooral op jongeren een slechte invloed hebben. Daarom wordt in het jeugdrecht eerder gekozen voor een taakstraf. Als delinquenten hun taakstraf uitvoeren ziet de samenleving ook dat zij heel gewone mensen zijn.

2. Waarom zijn straffen nodig?

Er zijn verschillende redenen waarom mensen straffen krijgen opgelegd als zij veroordeeld worden voor het begaan van een strafbaar feit, zoals:

- **handhaving van de maatschappelijke orde:** door het straffen laat de maatschappij zien dat bepaalde handelingen niet worden getolereerd.
- **vergelding:** iemand die een strafbaar feit heeft begaan, moet hiervan zelf de gevolgen ondervinden, zoals een gevangenisstraf of een werkstraf. Dat is ook fair tegenover het slachtoffer.
- **voorkoming van nieuwe strafbare feiten:** het idee dat je een straf kunt krijgen als je een strafbaar feit pleegt, weerhoudt veel mensen ervan om een dergelijk feit te plegen. Bijvoorbeeld: ik steel geen fiets, want dan loop ik het risico dat ik een straf krijg. Een voorwaardelijke veroordeling wordt bijvoorbeeld opgelegd om te voorkomen dat iemand nieuwe strafbare feiten pleegt, zodat iemand eerst nadenkt over de gevolgen (al zijn het maar de strafrechtelijke gevolgen voor zichzelf) voordat hij zijn partner nog eens slaat.
- **bescherming van de maatschappij:** door een veroordeelde op te sluiten in een gevangenis of hem behandeling te laten ondergaan in een tbs-kliniek wordt de maatschappij beschermd, omdat in zo'n situatie het niet gemakkelijk is nieuwe strafbare feiten te plegen. De maatschappij kan ook beschermd worden doordat iemand een straf krijgt, waardoor hij leert te voorkomen, dat hij nog eens in de problemen komt. Er zijn diverse leerstraffen, zoals bijvoorbeeld de training agressiebeheersing. Deze leerstraf heeft tot doel jongeren die een geweldsdelict hebben gepleegd, te leren zich te beheersen in conflictsituaties.

3. Er wordt niet streng genoeg gestraft door rechters!

Achtergrondinformatie: De roep om strengere straffen klinkt de laatste jaren steeds luider. Uit diverse recente bevolkingsonderzoeken weten we dat ruim 80 procent van de bevolking vindt dat rechters te soepel straffen. Uit een enquête onder de rechterlijke macht die in 2003 in Vrij Nederland werd gepubliceerd bleek daarentegen dat driekwart van de rechters vindt dat zij niet te licht straffen.

Het zo naast elkaar zetten van deze twee cijfers is echter misleidend. Rechters baseren hun mening op hun dagelijkse praktijk van het rechtspreken in individuele zaken. Ze zien de daad en de gevolgen daarvan voor het slachtoffer, de dader en diens achtergrond, diens omstandigheden en levensperspectief (en dat van zijn verwanten) en de doelen die

een straf kan realiseren. Kortom: rechters zien de zaak in al zijn complexiteit en trachten daarop de straf af te stemmen. De mening van de burger daarentegen is doorgaans gebaseerd op globale kennis van een selectie van vooral zwaardere - via de media gerapporteerde - zaken waarvan men alleen iets van de daad en de straf weet.

Betekent dit nu dat burgers heel andere opvattingen over de balans tussen misdaad en straf hebben dan rechters? Nee, het is eerder een eenzijdig beeld uit de media. Uit onderzoek blijkt ook dat hoe meer men over een zaak weet, hoe dichter men op de straf van de rechter zit.

Bij het bijwonen van de zitting kunnen leerlingen opletten welke omstandigheden als strafverzwarend of –verlichtend worden aangemerkt.

3 Opdrachten (voordat uw klas een bezoek aan de rechtbank brengt)

Opdracht 1 en 2

- Leg eerst uit wat het verschil is tussen de vier sectoren: bestuursrecht (zaken tussen de overheid en de burger), civiel recht (zaken tussen burgers onderling), strafrecht (zaken die betrekking hebben op een misdrijf) en kanton (behandelt de kleinere civiele en strafzaken en veel zaken op het gebied van wonen, werken en winkelen)
- Deel het werkblad uit (zie pagina 8)
- Laat de leerlingen beide opdrachten maken
- Bespreek de antwoorden klassikaal

Antwoorden opdracht 1; casus discotheek

- a. Eigen mening van de leerling
- b. Het belangrijkste nadeel van eigen rechter spelen is dat er snel een geweldspiraal kan ontstaan, doordat elke reactie weer een nieuwe reactie uitlokt. Ook is het voor een slachtoffer van, of een toeschouwer bij, een overtreding of misdrijf niet mogelijk een onafhankelijk en objectief oordeel te geven.

Antwoorden opdracht 2; plaats de zaken in de juiste sector

1. civiel recht
2. kanton
3. strafrecht
4. kanton
5. civiel recht
6. bestuursrecht
7. bestuursrecht
8. civiel recht
9. bestuursrecht (vreemdelingenrecht)
10. strafrecht

Opdracht 3

Vraag leerlingen in de krant verschillende artikelen over rechtszaken te zoeken. Bespreek deze in de klas: wat valt de leerlingen op?

Opdracht 4

Vraag leerlingen in drie zinnen te beschrijven wat ze verwachten van het werk van de rechter en het werk op de rechtbank en doe dit nogmaals nadat zij de rechtbank hebben bezocht. Bespreek na het bezoek met de leerlingen of er een groot verschil zat tussen hun verwachtingen en de realiteit.

4 Opdrachten (na een bezoek aan de rechtbank)

Opdracht 5

Vraag leerlingen een verslag te maken van het zittingsbezoek: wat viel hen het meest op?

U kunt hen bijvoorbeeld vragen wat zij vonden van de hoogte van de straffen en het soort straffen dat werd opgelegd. Daarnaast kunt u hen vragen wat volgens hen de impact van een strafzaak op de verschillende partijen is.

Opdracht 6

Speel een strafzaak na in de klas. Verschuif de tafels en stoelen in het lokaal, zodat de opstelling van een rechtszaal wordt nagebootst en verdeel vervolgens de rollen van rechter(s), officier van justitie, advocaat, griffier, bode, verdachte, parketpolitie, getuige, journalist. De overige leerlingen nemen plaats op de publieke tribune.

Vraag de klas eerst een opsomming te geven van alle 'officiële gebeurtenissen' tijdens een zitting. Voorbeelden: de bode roept altijd de zaak uit; als de rechters binnenkomen, roept de bode 'de rechtbank' en dient iedereen te gaan staan; een verdachte heeft altijd het laatste woord; de officier van justitie staat altijd als hij aan het woord is. Daarna speelt u de rechtszaak na. Kies voor het delict uit TeRecht! of kies voor een ander delict.

Werkblad

Opdracht 1

Bas Ruis: "Ik zag gisteravond een jongen bij de discotheek, die de hele tijd om een vriendin van mij stond heen te draaien. Zij gaf steeds aan hiervan niet gediend te zijn. Toen ik dat zag werd ik razend en heb hem een flinke knal voor zijn kop verkocht. Je hoort toch je vrienden te verdedigen."

- a. Wat vind je van de reactie van Bas Ruis?
- b. Bas neemt het recht in eigen hand. Wat is een nadeel van de manier waarop hij reageert?

Opdracht 2: Plaats de zaak in de juiste sector

Plaats de volgende zaken in de juiste sector, zet een kruisje in de juiste kolom.

	Bestuursrecht	Civiel recht	Strafrecht	Kanton
1. Je hebt problemen met de garage na aanschaf van een auto die er na 100 km rijden helemaal mee is opgehouden. De garage wil de auto niet terugnemen.				
2. Je vader raakt zijn baan kwijt vanwege reorganisatie.				
3. Je bent aangehouden omdat je een straatlantaarn hebt vernield.				
4. Autobezitters eisen een schadevergoeding.				
5. Je burens gaan scheiden.				
6. Je uitkering is geweigerd.				
7. Een vergunningsaanvraag voor de verwijdering van de boom wordt door de gemeente afgewezen.				
8. Je ouders krijgen ruzie met de burens over de afmeting van het tuinhuisje, en eisen schadevergoeding omdat het tuinhuisje een stukje in jullie tuin staat.				
9. Je zus heeft tijdens vakantie in Indonesië een man leren kennen met wie zij in Nederland wil gaan samenwonen. Hij mag niet naar Nederland komen van de minister.				
10. Je oudere broer is aangehouden toen hij zijn nieuwe motor uitprobeerde en erin was geslaagd om harder dan 200 kilometer per uur op de snelweg te rijden.				

5 Meer weten?

Meer lesmateriaal kunt u vinden op www.rechtspraak.nl/recht in Nederland (rechtspraak in de klas).

Andere websites met meer informatie voor uw leerlingen over het (straf)recht zijn:

www.vetverkeerd.nl

De jongerenwebsite van het Openbaar Ministerie. Op deze website vinden uw leerlingen informatie over het strafrecht en het Openbaar Ministerie. Ook vindt u op deze website het lespakket van het OM: De officier van justitie in de klas.

www.dehaagsetribune.nl

In het dagprogramma Recht van De Haagse Tribune staat de rechtsstaat centraal. Er wordt een verbinding gelegd tussen het parlement als wetgevende macht en ons rechtssysteem. Dus niet alleen 'hoe komt een wet tot stand', maar ook 'hoe wordt de wet gehandhaafd'. Democratie en rechtsstaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: zo worden conflicten vreedzaam beslecht.

www.dji4kids.nl

De website voor kinderen van de Dienst Justitiële Inrichtingen van het Ministerie van Justitie. Op deze website vinden docenten een toelichting bij het boek Guus in de gevangenis, een toelichting bij een virtuele rondleiding door een gevangenis en opdrachten voor in de klas.

www.halt.nl

Jongeren van 12 tot 18 jaar, die door de politie zijn aangehouden voor bijvoorbeeld vernieling, (winkel)diefstal of overlast met vuurwerk kunnen de keus krijgen: naar de officier van justitie of naar Halt. Via een Halt-afdoening kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

www.zestienmiljoenrechters.nl

Op deze website kunnen leerlingen drie filmpjes bekijken over (waargebeurde) rechtszaken. Het gaat om drie zaken die te maken hebben met terrorisme. De website vraagt de leerlingen zelf een mening te geven. Daarna laat de website zien welk oordeel de rechter in de betreffende zaak heeft gegeven.

www.politie.nl/Jeugd/

Op deze website staat beschreven hoe en waarom de politie werkt volgens de politiewet. Ook is er informatie te vinden over hoe leerlingen te maken kunnen krijgen met de politie.

www.rechtvoorjou.nl/

Wat is recht? Welke soorten recht zijn er? Wat is een democratische rechtsstaat? Op deze site zijn de antwoorden te vinden. Evenals voorbeelden van jongeren die met recht in aanraking zijn gekomen en informatie over wat er gebeurt als een jongere zelf naar de rechter moet.